Ана Мумовић

КРИТИЧКИ УМ ПРЕДРАГА ПАЛАВЕСТРЕ

Ана Мумовић
Институт за српску културу Приштина – Лепосавић
ORCID 0000-0002-6974-8960

Научна монографија
КРИТИЧКИ УМ ПРЕДРАГА ПАЛАВЕСТРЕ

Издавач
Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

За издавача
Главни и одговорни уредник
Др Марија Јефтимијевић Михајловић

Рецензенти
Академик Јован Делић, САНУ
Др Бојан Чолак, научни саветник,
Институт за књижевност и уметност
Др Марија Јефтимијевић Михајловић, виши научни сарадник,
Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

Уредник
Др Ивана Раловић, научни сарадник
Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

Лектура и коректура
Др Зорана Ћупић

Припрема за штампу
Миодраг Панић

Дизајн корица
Срђан Ђурђевић

Штампа
ГИД „Pi-press“, Пирот

Тираж
150

ISBN 978-86-82736-16-5

Ана Мумовић

КРИТИЧКИ УМ ПРЕДРАГА ПАЛАВЕСТРЕ

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић
2025.

Сав садржај ове монографије је објављен под лиценцом CC-BY.

Монографија је написана у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством науке, технолошког развоја и иновација РС број: 451-03-136/2025-03 од 27. 1. 2025. године.

Српском народу историја је потребна као лути лек.
Једино кроз историјску свест
он поново може доћи до сазнања о себи пред другима.

Критика непосредно зависи од модела,
природе и форме владајуће културе. [...]
Историја српске књижевне критике
оригански је део опште историје српске културе,
преглед духовног живота и стила њене најмлађе врсте.

Предраг Палавестра

САДРЖАЈ

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Један могући живот и приступ 13
Књижевноисторијска и критичка прича 16
Четири тачке ослонца критичког ума 19
Обим и садржај појмова *критика* и *култура* 20
На путу ка историји српске књижевне критике 25
Снага и резултати критичког ума 28
Задатак и циљ: откриће суштине дела 30

ДЕО ПРВИ

Два кључна појма: *књижевна критика* и *култура*

Појам критике као културе 35

Појам културе као феномен ограничен на човека 47

ДЕО ДРУГИ

Две златне парцијалне историје
српске књижевности

Критика или прича о искри у камену
(Историја послератне српске књижевности) 63
Прича о историји хајке на књигу и писца 66
Основе књижевних тема и *Историје* 73

Тезе о кризи историје књижевности 82
Прво тумачење осетљиве и неиспитане материје 87

Књижевност или прича о златном добу
(Историја модерне српске књижевности) 96
Историја критике и књижевности као прича 97
Историјска и теоријска слика златног доба 101
Децентрализација и раскол националне културе 107

ДЕО ТРЕЋИ

Два истраживачка проблема:
књижевне и аналитичке теме

Критичке и аналитичке теме 117
Токови традиције и критика авангарде 118
Наслеђе српског модернизма 125
Особите вредности критичких расправа 136
Критика и критичка књижевност 140
Књижевност и критика идеологије 160
Поларитети у култури и српском националном бићу . . 168
Књижевност и јавна реч или хигијена духа 191
Функција књижевне критике и улога писца 202
Критика менталитета и култура дијалога 206
Критика и национални интереси друштва 211
Тачка гледишта и скривени путокази *Некройоља* . . . 218

ДЕО ЧЕТВРТИ

Два зборника похвала и оспоравања

Скала вредности тестаментарног дела 231

Историја српске књижевне критике као култура 240

ДЕО ПЕТИ
Два златна национална научна пројекта

Прва фаза и/или мала синтеза (Сазревање идеје о историји српске књижевне критике) 273
Критеријуми, методологија и циљеви 276
Ре-афирмација старе или црквене књижевности 281
Епоха романтизма и старе и нове критичке и естетичке идеје 289
Ре-валоризација прихваћених оцена и одабраних критичара 292
Условљености књижевности и књижевне критике . . . 294
Методолошке и духовне повезаности науке и критике 295
Критика и тумачење драмске књижевности код Срба 300
Природа и домет критике у тумачењу савремене прозе 303

Друга фаза и/или велика синтеза (Генеза, развој и улога књижевне критике) 307
Искон српске књижевне критике 312
Заснивање српске књижевне критике 314
Критика у доба националног романтизма 318
Улога и домети филолошке критике 321
Златно доба књижевности и књижевне критике 326
Писци критичари пре Првог светског рата 330
Милан Богдановић и антискерлићев концепт критике 342
Међуратни критичари 347
Критичари и покрет социјалне литературе 352

Критичка мисао филозофа и научника 355
Културолошка критика филозофа и научника 368
Предраг Палавестра и пројекат велике синтезе 378

ФИНАЛНА РАЗМАТРАЊА

Оно што је на крају мора бити и на почетку 387

ПРИЛОЗИ

Литература 411
Summary 431
Регистар имена 441
Белешка о књизи 451
Белешка о ауторки 455